

The background of the entire page is a collage of close-up photographs of children's faces. At the top, a child with light brown hair and blue eyes is looking upwards. Below this, on the left, a child with dark skin and dark hair is looking towards the camera. On the right, a young boy with brown hair and a slight smile is looking towards the camera. The text is overlaid on a semi-transparent grey rectangular area in the center.

**Mirosława Nyczaj-Draż
Anetta Soroka-Fedorczuk
Beata Skwarek**

Oferty zajęć edukacyjnych
dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

**Mirosława Nyczaj-Draż
Anetta Soroka-Fedorczuk
Beata Skwarek**

Oferty zajęć edukacyjnych dla dzieci

w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

© Copyright by
Mirosława Nyczaj-Draż
Anetta Soroka-Fedorczuk
Beata Skwarek

Grafika na okładce: shutterstock
Projekt okładki: e-bookowo

Redakcja: Ewa Popiłka

Skład: Katarzyna Krzan

Recenzenci:
dr hab. Jolanta Karbowniczek
prof. nadzw. dr hab. Jan Grzesiak

ISBN e-book 978-83-7859-436-9
ISBN druk 978-83-7859-437-6

Wydawca: Wydawnictwo internetowe e-bookowo
www.e-bookowo.pl
Kontakt: wydawnictwo@e-bookowo.pl

Wszelkie prawa zastrzeżone.
Kopiowanie, rozpowszechnianie części lub całości
bez zgody wydawcy zabronione
Wydanie I 2014

[Kup książkę](#)

Anetta Soroka-Fedorczuk, Mirosława Nyczaj-Draż

***O potrzebie i zasadach projektowania
ofert edukacyjnych dla dzieci
w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym***

Wielu współczesnych badaczy zajmujących się problematyką jakości wczesnej edukacji dziecka podkreśla rażące nieprzystosowanie szkoły do młodszych uczniów, przestarzałą metodykę, brak aktywności badawczej na zajęciach, incydentalność współpracy grupowej, dyscyplinę ciszy i zneruchomienia rodem z pedagogiki tradycyjnej. Mamy więc do czynienia ze szkołą, która zamiast integrować, zgodnie ze swoimi założeniami, dezintegruje wiedzę i poczucie tożsamości dzieci, obniża ich kompetencje społeczne, wywołując brak poczucia sprawstwa oraz postawy rywalizacyjne i lękowe. Tego typu obraz możemy wyczytać z badań m.in.: Doroty Klus-Stańskiej, Marzanny. Nowickiej, Edyty Gruszczyk-Kolczyńskiej, Małgorzaty Żytka, Małgorzaty Falkiewicz-Szult, Małgorzaty Sławińskiej, Agnieszki Nowak-Łojewskiej, Mirosławy Nyczaj-Draż. Warto do tego dodać, iż efektem takiego stanu rzeczy są zatrważająco niskie wyniki nauczania w klasach początkowych osiągnięte przez polskie dzieci w badaniach międzynarodowych. Jeśli pojawiają się wyraźnie lepsze rezultaty, to w zakresach, których szkoła nie realizowała, a które wynikają z wcześniejszych doświadczeń rodzinnych oraz rozmaitych form wsparcia edukacyjnego organizowanych przez rodziców, np. pozaszkolne zajęcia dodatkowe, korepetycje. W tym kontekście oczywiste staje się stwierdzenie, że polscy uczniowie coraz częściej uczą się nie w szkole, ale poza nią, dzięki zasobom finansowym, kulturowym i spo-

lęcznym rodziców¹.

Dzieci z rodzin ubogich najczęściej skazane są na wykluczenie kulturowe. Dlatego tak ważne jest podejmowanie działań służących zreformowaniu polskiej szkoły. O ile na poziomie przedszkola polskie dzieci mają jeszcze jakąkolwiek szansę rozwoju intelektualnego i społeczno-emocjonalnego, o tyle wsparcie tego rodzaju przez szkołę jest dyskusyjne.

Niniejszej książka jest skierowana do tych nauczycieli, którzy chcą i mają odwagę zmieniać tradycyjny program nauczania, przyczyniając się tym samym do reformowania metodyki pracy z dzieckiem tak, by edukacja była zarówno dla nich, jak i dla dziecka znakomitą i efektywną przygodą edukacyjną. Traktujemy więc dziecko jako aktywnego badacza otaczającej je rzeczywistości, o bogatym doświadczeniu pozaszkolnym i rozległej wiedzy osobistej. Wierzymy w kompetencje dzieci, doceniamy ich zdolności, zainteresowania i indywidualne sposoby interpretowania otaczającej rzeczywistości.

Zaproponowane projekty zajęć budowane są na przekonaniu, że dziecko dysponuje bogatym zestawem schematów interpretacyjnych, sposobów opisywania i wyjaśniania świata oraz działania w nim. Zakładamy, że jedynie poprzez odwołanie się do wiedzy osobistej dziecka, zachęcanie do wyrażania własnych opinii, formułowania hipotez, poszukiwania ich falsyfikacji i weryfikacji, jesteśmy w stanie doprowadzić je do nowych, twórczych sposobów myślenia. Przyjmujemy także, iż warunkiem niezbędnym do uzyskania efektów edukacyjnych jest elastyczna, innowacyjna postawa nauczyciela, postawa respektująca prawo dziecka do popełniania błędów, ideę aktywizacji dziecka, szacunku dla jego potrzeb, samodzielności i niezależności.

¹ Por. M. Nyczaj-Drag (2014), *Kapitał społeczno-kulturowy i ekonomiczny rodziny z klasy średniej a kapitał edukacyjny dziecka w teorii Pierre'a Bourdieu*, W: M. Magda-Adamowicz, I. Kopaczynska (red.), *Pedagogika wczesnoszkolna wobec zmieniających się kontekstów społecznych*, t. 1. Toruń, s. 112-113.

Prezentowane w niniejszej książce projekty są także odpowiedzią na wyraźnie odczuwany niedosyt tego typu opracowań. Doświadczenia płynące z pracy ze studentami oraz analiza jakości ich praktyk w przedszkolach i klasach 1-3 szkoły podstawowej pokazują, że korzystają oni najczęściej w sposób sztywny, bezrefleksyjny z rozwiązań metodycznych (gotowych poradników, przewodników, scenariuszy) proponowanych przez opiekunów praktyk. Nie wymaga się od nich przy tym jakiegokolwiek wysiłku twórczego, innowacyjności i gotowości do zmiany. Proponowany materiał traktujemy jako punkt wyjścia do twórczych przekształceń, do tworzenia własnych, nowych rozwiązań edukacyjnych, do przełamывania tradycyjnego schematu myślenia i niepewności.

Współczesne dziecko i zmieniający się świat stawiają nowe wymagania zarówno przed nauczycielem, jak i przed instytucjami edukacyjnymi (przedszkolem, szkołą). Koniecznością w tej sytuacji jest wypracowanie nowych metod pracy opartym na nowym, elastycznym w swej wymowie programie nauczania, bo przecież program nauczania ma być dla dziecka, wspierać je w rozwoju, uwzględniać jego indywidualność, nie zaś odwrotnie. Dlatego efektywne korzystanie z zaproponowanych ofert zajęć spełni swoje funkcje wtedy i tylko wtedy, kiedy za punkt wyjścia do ich stosowania przyjmie się dziecko, jego potrzeby, możliwości i zainteresowania.

Prezentowane w pracy projekty nie są podstawą do bezkrytycznego kopiowania, ale przeciwnie, zachęcamy do tego, by je modyfikować, traktować jako fundament, urozmaicać je własnymi pomysłami.

Zajmując się problematyką projektowania ofert dla dzieci, nie można pominąć wyjaśnienia pojęcia oferta. W literaturze przedmiotu oferta definiowana jest jako „pomysł, propozycja, zadanie wielowariantowe (indywidualne, zespołowe) do wykonania”². Autorem propozycji oferty może być nauczyciel,

² D. Waloszek (2002), *Propozycje ofert edukacyjnych dla dzieci. Niezależnie od wieku. Zależnie od ich potrzeb*. W: *Dziecko w przedszkolu*, z. 1, red. D. Waloszek, s. 61, („Zeszyt Przedmiotowo-Metodyczny Grono”, nr

dziecko lub rodzic.

Według Danuty Waloszek, autorki koncepcji wychowania człowieka najmłodszego, oferty³ to propozycje zadań prowokujące dzieci do aktywności, które powinny być tak skonstruowane, by:

1. Nie przeszkadzały dziecku rozwijać się w jego własnym tempie, zgodnie z własnymi potrzebami.

2. Dowartościowywały dziecko w jego zmaganiach z trudnościami, nowościami, niejasnościami, motywowały do poszukiwań, do stawiania pytań.

3. Umożliwiały porozumienie się dziecka z otoczeniem (w przedszkolu, w domu).

4. Prowokowały do wnikania w głąb zjawisk, stawiania pytań o granice własnych preferencji, mocy, oczekiwań, dążeń.

5. Treściowo „dotykały” osoby dziecka, budowały w nim poczucie podmiotowości wyrażające się w stopniowym doskonaleniu całościowego „widzenia” rzeczy, zjawisk, świata. Powinny być wielostronne (ze względu na aktywność, treść, konstrukcję) i wielozakresowe (ze względu na struktury poznawcze). Każda z propozycji tak skonstruowanych przez nauczyciela daje szerokie możliwości rozpoznawania i poznawania dzieci. Oferty w postaci zadań służą wielostronnemu zdiagnozowaniu dzieci, stosunku rodziców do nich, a także nauczyciela, dają nauczycielowi, dziecku i rodzicom informacje o tym⁸:

– jakie jest ono w początkowym okresie opieki edukacyjnej, jaką strategię pracy przyjąć,

– jakie są możliwe osiągnięcia po zakończeniu edukacji przedszkolnej.

Oferty informują nauczyciela o:

– mocy, wydolności dzieci, z kręgu odpowiedzi na pytanie: kim jestem?

– preferencjach, skłonnościach, zdolnościach, oczekiwa-

11).

³ Tamże, s. 61.

niach z zakresu odpowiedzi na pytanie: jaki jestem?

– odpowiedzialności, zakresie skuteczności, sprawstwie, stosowaniu się do reguł, zasad organizacyjnych, etycznych, porozumiewaniu się, z zakresu odpowiedzi na pytanie: gdzie jestem?

Poprzez wykonanie oferty dziecko informuje nauczyciela, rodziców o tym:

1. Kim jest? Człowiekiem, jakiej narodowości, indywidualnością, istotą społeczną, dzieckiem swoich rodziców, ma podstawowe narzędzia poznawania świata, przeżywa, ma rozum, potrafi celowo działać, potrafi reagować, może podejmować decyzje, żyje tu i teraz, zna przodków itp.

2. Jakim jest? Jedynym, niepowtarzalnym, oryginalnym, zdolnym, obowiązkowym, komunikatywnym, odpowiedzialnym, ostrożnym, sprawnym, niespokojnym, aktywnym, otwartym, uczuciowym, pewnym, niesprawiedliwym, pracowitym, wrażliwym, niedojrzałym, ciekawym, doświadczającym itp.

3. Gdzie jest? W swojej rodzinie, we wspólnocie, wśród życiowych mu osób, wśród rzeczy, wśród piękna, w bezpiecznym miejscu, wśród wymagań, i obowiązków, w społeczności kulturowej, w etyczności, w obszarze szans (może wybierać), w systemie norm, pełni role, zajmuje uwagę innych.

Dziecko rozpoznaje siebie przez to, jak wykonuje zadania, które lubi, które uważa za łatwe, a które za trudne. Każda oferta daje dziecku możliwość samooceny, porównań siebie na tle innych dzieci, na tle wykonywanych zadań⁴.

Na podstawie proponowanych zadań nauczyciel buduje sobie ogólny obraz możliwości, szans dziecka. Po ich wykonaniu można na podstawie treści, sposobów wykonania pogrupować je według podobnej mocy, preferencji i odpowiedzialności za wykonanie. Grupowanie dzieci nie może mieć charakteru etykietowania. Ma ono cel orientacyjny, dotyczący rodzaju, zakresu potrzeb, zaciekawień, osiągniętych przez

⁴ D. Waloszek (1998), *Nauczyciel i dziecko. Organizacja warunków edukacji przedszkolnej*. Zielona Góra, s. 64.

dzieci sprawności, umiejętności⁵.

Treść ofert powinna dotyczyć wszystkiego, co wynika z bycia w grupie, a więc regulatorów zachowań własnych, innych ludzi, a przede wszystkim:

- nadawanie komunikatów o sobie (mówienie),
- próby nadawania komunikatów o rzeczach, zjawiskach i innych ludziach (mówienie),
- odbiór komunikatów nadawanych przez innych ludzi (dzieci, dorosłych) przez zjawiska, przedmioty, słuchanie,
- odbiór komunikatów o sobie nadawanych przez innych (słuchanie)⁶.

Warunek: nie ma ofert lepszych, gorszych, łatwych itp. Są oferty: wykonalne i niewykonalne, możliwe i niemożliwe, możliwe i wykonalne, możliwe, ale na razie niewykonalne. Oferty formułowane przez dzieci dotyczą tego, co dzieci lubią, co im się podoba i co potrafią. Oferty nauczyciela powinny bazować na tym, co dzieci lubią, chcą, ale muszą dotyczyć zakresu prognozowanych zmian⁷.

Wiele propozycji ofert opiera się na elementach metody projektów. Jest to metoda, która należy do grupy metod aktywizujących, czyli ukierunkowanych na podmiot, którym jest dziecko, rozwijanie jego umiejętności, wiedzy i kompetencji poprzez własne doświadczenia, badania, poszukiwania. Metody aktywizujące, w tym metoda projektów, zmierzają do optymalnego generowania wielostronnej i różnorodnej aktywności dzieci, wywołującej ich aktywne uczestnictwo, to zespół różnych zabiegów metodycznych nauczyciela, wspieranych odpowiednimi środkami, kształtującymi kreatywność, samodzielność i odwagę w tworzeniu oryginalnych pomysłów i rozwiązań⁸. W procesie wychowawczo-dydak-

⁵ Tamże.

⁶ Tamże, s. 59.

⁷ A. Soroka-Fedorczuk (2004), *Ofertowy styl pracy nauczyciela z dziećmi w przedszkolu okazją do poznawania ich rozwoju*. W: M. Nyczaj-Drag (red.), *Poznanie i pomoc dziecku z trudnościami edukacyjnymi*. Zielona Góra, s. 12.

⁸ U. Ordon (2008), *Hasło: Metody aktywizujące*. W: A. Marzec, E. Sadowska, E. Piwowska (red.), *Nowe oblicza pedagogiki. Przedstawiciele, pojęcia, literatura*.

tycznym aktywność podmiotu uczącego się przewyższa aktywność podmiotu nauczającego⁹.

Metoda projektu powstała na początku XX wieku w Stanach Zjednoczonych. Za jej twórcę uważa się Johna A. Stevensona, profesora pedagogiki w Instytucie Carnegiego w Pittsburgu. Klasyczną definicję oraz charakterystykę metody projektu sformułował William H. Kilpatrick¹⁰. Zdaniem tego autora „projekt to odważne, planowe działanie wykonywane w środowisku społecznym”¹¹.

Chociaż w Polsce zainteresowanie metodą projektu datuje się około 1930 rok, to jednak, jak wynika z relacji studentów z praktyk pedagogicznych w przedszkolach, klasach 1-3 szkoły podstawowej, nadal bywa ona niedoceniana przez polskich nauczycieli. Stosowana jest ona w procesie wychowawczo-dydaktycznym raczej incydentalnie, jakby dla uatrakcyjnienia zajęć, lekcji. A przecież w niektórych krajach cały program nauczania, zwłaszcza w klasach młodszych, jest podzielony na konkretne projekty, a nie przedmioty.

Projekt jest terminowym zadaniem wymagającym podejmowania różnorodnych aktywności, realizowanym samodzielnie przez dzieci zgodnie z przygotowanym wcześniej planem. Powstaje on na skutek inspiracji najmłodszych, a więc wiąże się bezpośrednio z ich doświadczeniami, zainteresowaniami, rozwija twórcze myślenie, samodzielność, uczy zbierania danych. Punktem wyjścia jest tutaj sytuacja problemowa. Ważne jest, aby projekt miał charakter interdyscyplinarny, czyli integrujący wiadomości z różnych obszarów edukacyjnych¹².

Częstochowa, s. 104.

⁹ J. Krzyżewska (2000), *Aktywizujące metody i techniki edukacji wczesnoszkolnej*. Suwałki, s. 15.

¹⁰ K. Chałas (2000), *Metoda projektów i jej egzemplifikacja w praktyce. W poszukiwaniu strategii edukacyjnych zreformowanej szkoły*. Warszawa, s. 13.

¹¹ W.H. Kilpatrick (1918), *The projekt metod*. „Teacher's College Record” Vol. 19, nr 4, s. 58.

¹² J. Karbowniczek (2011), *Założenia metodyczne pracy pedagogicznej w przedszkolu*. W: J. Karbowniczek, M. Kwaśniewska, B. Surma (red.), *Podstawy pedagogiki przedszkolnej z metodyką*. Kraków, s. 241.

Spis treści

Anetta Soroka-Fedorczuk, Mirosława Nyczaj-Drag	
<i>O potrzebie i zasadach projektowania ofert edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym</i>	3

Część I	17
----------------	-----------

Projekty ofert edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym	
---	--

<i>Projekty zajęć dla dzieci w wieku od 3 do 5 lat</i>	18
---	-----------

Projekt 1. Wszystkie barwy tęczy	18
----------------------------------	----

Projekt 2. Wiosenny ogródek	25
-----------------------------	----

<i>Projekty zajęć dla dzieci w wieku od 5 do 6 lat</i>	31
---	-----------

Projekt 3. Wyprawa po skarb	31
-----------------------------	----

Projekt 4. Kto mieszka w wigwamie?	35
------------------------------------	----

Projekt 5. Jesienne skarby	41
----------------------------	----

Projekt 6. W kuchni u Minimków	55
--------------------------------	----

Projekt 7. Baśniowi bohaterowie	59
---------------------------------	----

<i>Projekty zajęć dla dzieci w wieku 6 lat</i>	63
---	-----------

Projekt 8. Święta tuż, tuż!	63
-----------------------------	----

Projekt 9: Z muzyką za pan brat	68
---------------------------------	----

Projekt 10. Muzyka jest wszędzie	73
----------------------------------	----

Część II	77
-----------------	-----------

Projekty ofert edukacyjnych dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym	
---	--

<i>Projekty zajęć dla dzieci w klasie I</i>	78
--	-----------

Projekt 1. Witaminki, witaminki	78
---------------------------------	----

Projekt 2. Podróż do Krainy Czystolandii	85
--	----

Projekt 3. W karnawale to są bale	92
-----------------------------------	----

<i>Projekty zajęć dla dzieci w klasie II</i>	99
---	-----------

Projekt 4. Obawy Grzesia	99
--------------------------	----

Projekt 5. Bociany wracają	103
----------------------------	-----

<i>Projekty zajęć dla dzieci w klasie III</i>	108
--	------------

Projekt 6. Polska i jej sąsiedzi	108
----------------------------------	-----

Projekt 7. Przygody Artura w Krainie Minimków	113
---	-----

Projekt 8. W królestwie pszczół	119
---------------------------------	-----

Projekt 9. Wakacyjna podróż dookoła świata	126
--	-----

Projekt 10. Kup mi to mamó...	130
-------------------------------	-----

Beata Skwarek	
----------------------	--

<i>Współpraca nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej z rodziną a rozwój dziecka</i>	134
--	------------

Bibliografia	150
--------------	-----

Informacja o autorach	154
-----------------------	-----